

2019 Türkçe Öğretim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme ile Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri¹

Bahar DOĞAN KAHTALI², Şeyma ÇELİK³

Öz

Ölçme ve değerlendirme etkinlikleri öğrencilerin bilgi, beceri, ilgi ve yeteneklerinin tanınması bu doğrultuda eğitim ve öğretim süreçlerinin planlanması açısından oldukça önemlidir. Ölçme ve değerlendirme eğitimin temel yapı taşlarından biridir. Değişen ilgi ve ihtiyaçlar, gelişen bilim ve teknoloji doğrultusunda eğitimin her alanında olduğu gibi ölçme değerlendirmede de yeniliklere gereksinim duyulmuştur. Geleneksel yöntemler sadece sonuç odaklı bir yaklaşımın ürünü olduğu için süreci değerlendirmekte yetersiz kalmış ve alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri benimsenmeye başlanmıştır. Bu çalışmanın amacı yapılandırmacılık kapsamında hazırlanan 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme araçlarının Türkçe öğretmenleri tarafından kullanım sıklığını tespit etmektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmış ayrıca Türkçe öğretmenlerinin ölçme araç ve gereçlerini kullanma sıklıklarını belirlemek üzere hazırlanan bir anket formu ile görüşleri alınmıştır. Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak elde edilen sonuca göre Türkçe öğretmenlerinin öğrenci performansına dayalı (tamamlayıcı) ölçme ve değerlendirme araçlarını tam anlamıyla kullanmadığı, geleneksel araçların öğretmenler tarafından daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Türkçe Öğretim Programı,
Ölçme,
Değerlendirme

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 16.12.2019

Kabul Tarihi:04.04.2020

E-Yayın Tarihi: 31.08.2020

¹ Bu çalışma, 23-27 Ekim 2019 tarihinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde yapılan 2. Uluslararası Temel Eğitim Kongresinde sunulan bildirinin geliştirilmiş versiyonudur.

² Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, bahar.dogan@inonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6184-2306>

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye, seymacelik043@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6970-520X>

Giriş

Bireylerin başkalarıyla iletişim kurabilmesi, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi, ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ana dili vasıtasıyla gerçekleşir. Bireyler okul çağına gelinceye dek ana dilini sistemsiz bir şekilde edinir. Okul çağından sonra ise sistemli, planlı, programlı ana dili etkinlikleri başlar. Okullarda ana dili eğitiminin temel amacı, öğrencilerde anlama gücünün geliştirilmesi, anlatma becerisinin kazandırılması, dinleme ve okuma alışkanlığının oluşturulması, temel dil bilgisi kurallarının öğretilmesi, dil bilinci ve dil sevgisinin kazandırılmasıdır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2003). Türkçe öğretimi de anlama ve anlatma becerileri üzerine kurulu sistemli bir program ile yapılmaktadır. Okuma ve dinleme, anlama; konuşma ve yazma ise anlatma becerilerini oluşturur. Öğrencilerin bu becerileri kazanmaları için gerekli öğretim programları hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Programda kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerilerin ne oranda edinildiğini tespit etmek için de ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılmaktadır.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin sürekli ve sürece yönelik olması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Öğretim öncesinde yapılacak bir değerlendirme, öğrencinin süreç başındaki durumu ile ilgili bilgi edinilmesini ve bu doğrultuda öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme öğrenci ve öğretmene dönüt sağlamasını; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise hedeflere ne oranda ulaşıldığı ve hangi alanlarda değişiklik yapılması gerektiği hususunda karar vermeyi sağlayacaktır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Bir beceri dersi olan Türkçe öğretiminde her bir becerinin ayrı ayrı ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu da geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından uzaklaşıp çağdaş, alternatif, tanılayıcı ölçme araçlarının benimsenmesini gerektirmektedir. Sonuç odaklı değerlendirmede öğrenci başarısının değerlendirilmesi, genellikle öğretim sürecinden ayrı ve daha çok ürüne ağırlık verecek bir şekilde ele alınmakta; bu amaçla daha çok çoktan seçmeli ve kısa cevaplı testlerle, yazılı ve sözlü yoklamalara önem verilmektedir (MEB, 2018). Bu nedenle, sonuç odaklı ölçme yaklaşımlarında yer alan ve sadece ürünü ölçen değerlendirmenin dışında süreci ölçen yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir.

Eğitim süreci kapsamında ölçme sonuçlarının kullanım amaçlarına göre değerlendirme işlemleri üç başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar öğrenciyi tanımaya yönelik olan tanılayıcı değerlendirme; eğitimin aksayan yönlerini ortaya çıkarmak, öğrenme eksikliklerini saptamak gibi amaçlarla süreç devam ederken yapılan biçimlendirici değerlendirme ve sürecin sonunda öğrenci hakkında karar almada kullanılan sonuca yönelik değerlendirmedir (Kilmen, 2017).

Kutlu, Doğan ve Karakaya (2014) problem çözme, eleştirel düşünme, değerlendirme, yordama, tümevarım, tümdengelim, yaratıcı düşünme gibi üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesi için yeni değerlendirme yöntemleri başlığı altında performans dayalı durum belirleme, öğrenci gelişim dosyası (portfolyo) ve durum belirleme çalışmalarını önermektedir. Alıcı (2011) öğrencilerin aktif öğrenme yoluyla süreç içerisinde gerçekleştirdikleri çalışmaların, etkinliklerin ve süreç sonunda ortaya koydukları ürünlerin değerlendirilmesini performans değerlendirme olarak adlandırmaktadır. Ayrıca performans değerlendirmenin yabancı ya da yerli çeşitli kaynaklarda alternatif değerlendirme, tamamlayıcı değerlendirme, otantik değerlendirme gibi farklı isimlerle adlandırıldığını; çoktan seçmeli testler, kısa cevaplı testler, uzun cevaplı sınavlar gibi ölçme araçlarının ise geleneksel ölçme yöntemleri olarak sınıflandırıldığını belirtmektedir.

Genellikle tek bir doğru cevabın bulunduğu yazılı yoklamalar, kısa cevaplı sorular, doğru yanlış soruları, çoktan seçmeli testler ve eşleştirme sorularını geleneksel ölçme değerlendirme teknikleri başlığı altında sınıflandırılırken öğrencilerin süreç içerisindeki performanslarını ölçmeye yönelik puanlama anahtarları, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme testi, portfolyo gibi araçları tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri olarak sınıflandırılmaktadır (Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2015).

2006 yılında hazırlanan Türkçe Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme araçlarına geniş yer verilmiştir. 2017 yılında hazırlanan programda da ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin tanıma, izleme ve sonuç odaklı olmak üzere üç şekilde yapılacağı belirtilmiştir. Programda yer alan ölçme araçları; kısa cevaplı maddeler, çoktan seçmeli maddeler, eşleştirme maddeleri, doğru-yanlış maddeleri,

açık uçlu sorular, tutum ölçekleri, öğrenci ürün dosyası, performans ödevi, proje ödevi şeklindedir. Değerlendirme araçları ise görüşme, öz değerlendirme formu, dinleme/izleme becerisi gözlem formu, konuşma becerisini değerlendirme formu, okuma becerisi gözlem formu, yazılı anlatım değerlendirme formu, okuma becerisi kontrol listesi, öğrenci ürün dosyasına ilişkin öz değerlendirme formu, performans ve proje değerlendirme formu şeklindedir (MEB, 2017). Eğitim süreci üzerine odaklanmış ve öğrencilerin gelişimini izleyerek değerlendirmeyi öğrenmenin bir parçası olarak gören bu ölçme ve değerlendirme araçları sonuç odaklı değerlendirme araçlarından pek çok yönüyle ayrılmaktadır.

Göçer (2014) süreç değerlendirmenin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerinin gelişmesinde ve bu beceri alanlarının birbirini tamamlayarak bütünlük içinde kullanabilme yeterliliğinin belirlenmesinde etkili olduğunu ve dil öğretiminde öğrencilerin dil ve zihin becerilerinin gelişimi değerlendirildiğinden sadece ürün odaklı değerlendirme yetersiz kaldığını ifade etmektedir.

Geleneksel ölçme ve değerlendirme etkinlikleri öğrencilerin sınav esnasında verdikleri cevaplar göz önüne alınarak yapılan, üst düzey becerilerin ölçülmesinde yetersiz kalan ve çoğunlukla ezber dayalı bir anlayışın ürünü olan etkinliklerdir. Bu tarz bir ölçme değerlendirme yaklaşımı öğretmenin aktif öğrencinin pasif konumda olması nedeniyle üst düzey bilişsel becerilerin ölçülüp değerlendirilmesinde kısmen yetersiz kalmaktadır. Ayrıca geleneksel ölçme değerlendirme araçlarıyla sistem içerisindeki öğrencilerin sahip oldukları yetenekler ile gelişme potansiyelleri birlikte değerlendirilememekte ve tanınmamaktadır (Sefer, 2006; Baki ve Birgin, 2004).

Bu doğrultuda bu çalışmanın çıkış noktasını hem yapılandırmacı eğitim felsefesi ışığında hazırlanmış öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına genel bir bakış hem de programın uygulayıcısı durumunda olan Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin süreç içerisindeki performanslarını ölçmeye yarayan performansa dayalı (tamamlayıcı) ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanma düzeylerine ilişkin bilgi edinmek oluşturmuştur. Öğretmenlerin bulunduğu noktayı belirlemenin daha sonra yapılacak etkinlikleri planlamak, eğitim ve öğretim adına önlemler alabilmek için alandaki önemli boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki ölçme ve değerlendirme yaklaşımları nelerdir?
- Türkçe öğretmenleri programda belirtilen geleneksel ve öğrencilerin süreç içerisindeki performansını ölçmeye yarayan tamamlayıcı araçları hangi sıklıkla kullanmaktadır?

Yöntem

Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama kullanılarak yapılmış ayrıca Türkçe öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma ve farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla anket yoluyla görüşleri alınmıştır. “Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir.” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016: 15). Bu çalışmada öğretmen görüşleri alınarak Türkçe öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma düzeylerini tespit etmek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Malatya ilindeki Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme ile belirlenen örnekleme ise Malatya ilinin Yeşilyurt ilçesine bağlı ortaokullarda görev yapan araştırmacının ulaşabildiği ve çalışmaya gönüllü olarak katılan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya toplamda 120 öğretmen katılmıştır. Katılımcıların 53’ü erkek, 67’si kadındır. Örneklem 80’i Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği mezunudur. Geri kalan öğretmenler ise Fen Edebiyat Fakültesi veya Eğitim Fakültesinin farklı bir branşından mezundur. 104 öğretmen lisans eğitimi, 13’ü lisansüstü eğitim almıştır. Çalışmaya katılan 3 öğretmen ise eğitim düzeyi hakkında bilgi vermemiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada Türkçe öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanım düzeyini tespit etmek amacıyla 2017, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan geleneksel ve performansa dayalı (tamamlayıcı) ölçme araçlarının maddeler halinde yazıldığı ve bunların kullanım

sıklığını belirten ifadelerin yer aldığı bir anket formu hazırlanmıştır. Söz konusu formun programlarda yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarını içerme durumu ölçme ve değerlendirme alanı ile Türkçe eğitimi alanında iki alan uzmanına e-posta ile sorularak onların görüşleri dikkate alınmış ve forma son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin süreç içerisindeki performansını belirlemeye yönelik tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçları ile geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarını kullanım sıklığını tespit etmek amacıyla hazırlanan form örnekleme uygulanmış ve elde edilen bulgular frekans ve yüzde gibi basit istatistik yöntemleriyle raporlaştırılmıştır.

Bulgular

MEB 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı, MEB 2018 Türkçe Dersi Öğretim programını ve MEB 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın "Ölçme ve Değerlendirme" başlıklarının incelenmesi sonucunda programda yapılacak ölçme-değerlendirme uygulamalarının tanıma, izleme/biçimlendirme, sonuç (ürün) odaklı uygulamalar şeklinde belirtildiği tespit edilmiştir. Ölçme- değerlendirme araçları ise geleneksel araçlardan çok öğrenci performansını belirlemeye yönelik tamamlayıcı araçlardır. Tutum ölçeği, öğrenci ürün dosyası, otantik görev, proje, görüşme, öz değerlendirme, akran değerlendirme, hazır bulunuşluk testi, gözlem, dereceli puanlama anahtarı, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme testi, grup değerlendirme, kontrol listesi, kavram haritası gibi araçların tavsiye edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 1. Türkçe öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanım düzeyleri

Ölçme araçları	Frekans ve Yüzde	Hiçbir zaman kullanmıyorum	Nadiren Kullanıyorum	Bazen Kullanıyorum	Sık Sık Kullanıyorum	Her zaman Kullanıyorum	Toplam
Kısa Cevaplı Maddeleri	F %	3 2,5	9 7,5	38 31,6	42 35	25 20,8	118 100
Çoktan Seçmeli Maddeleri	F %	1 0,83	3 2,5	17 14,1	59 49,1	39 32,5	119 100
Eşleştirme Maddelerini	F %	1 0,83	6 5	35 29,2	50 41,6	25 20,8	117 100
Doğru-Yanlış Maddelerini	F %	2 1,6	5 4,1	34 28,3	57 47,5	20 16,6	118 100
Açık Uçlu Soruları	F %	0 0	11 8,3	23 19,1	49 40,8	36 30	119 100
Tutum Ölçeklerini	F %	19 15,8	38 31,6	37 30,8	20 16,6	5 4,1	119 100
Öğrenci Ürün Dosyasını	F %	18 15	26 21,6	44 36,6	23 19,1	8 6,6	119 100
Otantik Görevleri	F %	27 22,5	35 29,1	40 33,3	10 8,3	2 1,6	114 100
Proje Ödevi	F %	11 9,1	8 6,6	36 30	30 25	33 27,7	118 100
Görüşme Formlarını	F %	22 18,3	34 28,3	40 33,3	15 12,5	8 6,6	119 100
Öz Değerlendirme Formunu	F %	14 11,6	30 25	47 39,1	16 13,3	12 10	119 100
Akran Değerlendirme Formunu	F %	22 18,3	38 31,6	40 33,3	13 10,8	6 5	119 100

Hazır	F	11	20	43	30	14	118
Bulunmuşluk	%	9,1	16,6	35,8	25	11,6	100
Testlerini							
Gözlem	F	21	19	51	19	8	118
Formlarını	%	17,5	15,8	42,5	15,8	6,6	100
Dereceli	F	15	18	33	30	21	117
Puanlama	%	12,5	15	27,5	25	17,5	100
Anahtarını							
Yapılandırılmış	F	33	37	26	13	4	113
Gridi	%	27,5	30,8	21,6	10,8	3,3	100
Tanılayıcı	F	33	32	35	9	6	115
Dallanmış Ağacı	%	27,5	26,6	29,1	7,5	5	100
Kelime	F	17	17	37	37	9	117
İlişkilendirme	%	14,1	14,1	30,8	30,8	7,5	100
Testini							
Grup	F	28	21	38	22	8	117
Değerlendirme	%	23,3	17,5	31,6	18,3	6,6	100
Formunu							
Kontrol Listesini	F	19	21	32	29	17	118
	%	15,8	17,	26,6	24,1	14,1	100
Kavram	F	15	14	33	33	24	119
Haritalarını	%	12,2	11,6	27,5	27,5	20	100

Tablo 1 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin en çok kullandıklarını belirttikleri ölçme-değerlendirme araçları çoktan seçmeli maddelerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %49,1'i sıklıkla; %32,5'i her zaman ölçme aracı olarak çoktan seçmeli maddelerden yararlandığını belirtmiştir. 3 öğretmen çoktan seçmeli maddeleri nadiren kullandığını belirtirken yalnızca 1 öğretmen hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %30'u açık uçlu soruları her zaman kullandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %78'i açık uçlu soru tiplerini sıklıkla ve her zaman kullanmaktadır. Açık uçlu soru tipini kullanmayan öğretmen ise yoktur.

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin doğru-yanlış maddelerinden vazgeçmediği görülmektedir. Buna göre Türkçe öğretmenlerinin %47,7'si sıklıkla, %16,6'sı her zaman doğru-yanlış maddelerini kullanmaktadır. 2 öğretmen ise bu maddeleri hiç kullanmadığını belirtmiştir.

Araştırma sorularını cevaplayan öğretmenlerin kısa cevaplı maddeleri kullanma düzeyi ise %35'i sık sık, %20,8'i ise her zaman kullanmaktadır. Yine geleneksel ölçme araçlarından biri olan eşleştirme maddelerini öğretmenlerin %41,6'sı sıklıkla, %20,8'i ise her zaman kullandığını ifade etmiştir.

Tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçlarından olan tutum ölçeklerini araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %31,6'sı nadiren, %30,8'i ise bazen kullandıklarını belirtmişlerdir. %4,1'lik bir kısım ise tutum ölçeğini hiç kullanmadığını söylemektedir.

Öğrencilerin eğitim sürecindeki performanslarını sistemli bir şekilde takip etmeye yarayan öğrenci ürün dosyalarını ise öğretmenlerin %36,6 ile bazen kullandıkları görülmektedir. Sıklıkla ve her zaman kullanma seçeneğinin toplamı ise %25,7'dir.

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin proje çalışmalarını %42,5 bir oranla sıklıkla ve her zaman kullandığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin %30'u da proje çalışmasını bazen kullandığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler görüşme, öz değerlendirme, akran ve grup değerlendirmesi, otantik görevler ve gözlem türü alternatif ölçme-değerlendirme araçlarını sıklıkla kullanmayı tercih etmemektedir. Öğretmenlerin %33,3'ü görüşme tekniğini bazen kullandığını söylerken %28,3'ü nadiren kullandığını belirtmiştir. Bu toplamda araştırmaya katılan öğretmenlerin %61,6'sını oluşturmaktadır. Öz değerlendirme formlarını bazen (%39,1) ile nadiren (%25) kullananların toplamı %64,1'dir. Öğretmenlerin %33,3'ü akran değerlendirmesini bazen, %31,6'sı ise nadiren kullanmaktadır. Grup değerlendirmesini öğretmenlerin %31,6'sı bazen kullanırken %23,3'ü hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %42,5 ile gözlem formlarını; %33,3 ile otantik görevleri bazen kullandıklarını ifade etmişlerdir. Otantik görevleri hiç kullanmayan veya nadiren kullanan öğretmenlerin toplam yüzdesi ise %51,6'dır.

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin süreç performansını ölçmeye yönelik tamamlayıcı ölçme değerlendirme araçlarından dereceli puanlama anahtarı, yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağacın da öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmadığı sonucu çıkmaktadır. Öğretmenlerin %27,5'i dereceli puanlama anahtarını bazen kullanmaktadır. Yapılandırılmış gridi nadiren kullanan öğretmenlerin (%30,8) ve hiç kullanmayan öğretmenlerin (%27,5) toplam yüzdesi bu aracın öğretmenlerin yarısından fazlası tarafından hiç tercih edilmediği veya nadiren tercih edildiği sonucunu vermektedir. Araştırmada yer alan öğretmenlerin %29,1'i tanılayıcı dallanmış ağacı bazen kullandığını söylerken %27,5'i hiç kullanmadığını belirtmiştir.

Çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin hazır bulunuşluk testi, kelime ilişkilendirme testi, kontrol listesi ve kavram haritasını diğer tamamlayıcı araçlara göre daha fazla kullandığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin hazır bulunuşluk testini %35'i bazen kullanırken, %25'i sıklıkla kullandığını belirtmiştir. Kelime ilişkilendirme testini bazen (%30,8) ve sıklıkla (%30,8) kullananların toplam oranı %61,6'dır. Kontrol listesini bazen kullananların oranı %26,6 ve sıklıkla kullananların oranı %24,4'tür. Kavram haritalarını bazen kullananların oranı %27,5 ve sıklıkla kullananların oranı ise %27,5 ile toplamda kullananların oranı %55'tir.

Genel olarak Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin çoğunlukla geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarını kullandıkları görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkçe öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmiş 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda önerilen ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri geleneksel ölçme araçlarını (çoktan seçmeli madde, eşleştirme testi, kısa cevaplı madde, doğru yanlış tipi madde) performans dayalı (tamamlayıcı) ölçme-değerlendirme araçlarına göre daha çok kullandıklarını ifade etmişlerdir. Türkçe öğretmenlerinin geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarından en çok çoktan seçmeli maddeleri kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yarısından fazlası Türkçe dersi gibi bir beceri dersinde öğrenci başarısını belirlemek üzere çoktan seçmeli madde tipini kullanmaktadır. Oysaki Türkçe dersinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört öğrenme alanının beraber gelişimiyle ancak istenilen beceriye ulaşılabilir. Çoktan seçmeli testler sadece okuma becerisini değerlendirmede kullanılabilir. Diğer öğrenme alanlarını ölçme ve değerlendirme için öğrenme sürecini de dikkate alan ölçme-değerlendirme araçlarının kullanılması gerekmektedir.

Tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçları kategorisine alınabilecek, üst düzey bilgi ve becerilerin ölçülmesinde kullanılabilecek açık uçlu soruların öğretmenler tarafından sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bunun dışında araçlardan kavram haritalarının, proje çalışmalarının ve kelime ilişkilendirme testlerinin öğrencilerin eğitim süreci boyunca gösterdikleri performansları ölçmeyi ve değerlendirmeyi amaçlayan diğer araçlara göre daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bir işi beceriye dönüştürme ya da o işte başarılı olmada kişinin o işe olan tutumu oldukça önemlidir. Bu doğrultuda genel olarak Türkçe dersinde ve öğrenme alanlarının her birinde öğrencilerin tutumlarını ölçen ölçme araçlarının öğretmenlerin yaklaşık %60'ı tarafından nadiren ya da bazen kullanılması performans dayalı (tamamlayıcı) ölçme ve değerlendirme araçlarına gereken önemin verilmediğini gözler önüne sürmektedir.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanırken yaşadıkları sorunlar üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan hareketle öğretmenlerin tamamlayıcı araçları geleneksel araçlara oranla daha az kullanmasının sebepleri öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmaması, değerlendirme yöntemlerinin öğretmenler tarafından karmaşık bulunması, zaman yetersizliği, öğrencilerin negatif tutumu, kalabalık sınıflarda uygulamanın zor olması, değerlendirmenin uzun zaman alması ve test tipi sınavların olumsuz etkisidir (Anıl ve Acar, 2008; Duban ve Küçüküylmaz, 2008; Demir, 2015; Sidekli ve Altıntaş, 2018; Güneş vd., 2010; Şimşek, 2011; Gömleksiz, Yıldırım ve

Yetkiner, 2011; Çetinkaya ve Duran, 2011). Yapılan çalışmaların sonuçları da bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre de Türkçe öğretmenleri uygulaması, değerlendirmesi daha kolay olan geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarını performans dayalı tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçlarına oranla daha sık kullanmaktadır. Geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarının tamamlayıcı araçlardan daha sık kullanılması ise kullanımı MEB 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın ölçme ve değerlendirme yaklaşımına uygun değildir.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda öğretim programlarında yer alan öğrenci performansına yönelik tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçlarının kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla şu önerilerde bulunulabilir:

Yapılandırıcı eğitim anlayışı doğrultusunda, öğretmenlerin öğrencilerin başarısını değerlendirirken, geleneksel ölçme araçlarından olan çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testleri, kısa cevaplı testler, eşleştirme testlerinin yanında projeler, öğrenci ürün dosyaları, dereceli puanlama anahtarları, öz ve akran değerlendirme, gözlem formları gibi ölçme- değerlendirme araçlarını daha etkin bir şekilde birlikte kullanması önerilmektedir. Okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarında beceri değerlendirmesi yapılmalıdır.

Öğrencilerin ve velilerin yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmiş programda kullanılması önerilen ölçme-değerlendirme araçları konusunda bilgilendirilerek, bu araçlardan en etkili şekilde faydalanılması gerekmektedir.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanım düzeylerini artırmak ve karşılaştıkları sorunları gidermek için verilecek hizmet içi eğitim seminerlerinin akademisyenler tarafından verilmesi ve uygulamalı olması sağlanabilir.

Öğretmenler için ölçme-değerlendirme araçları ile ilgili geniş açıklamaların ve çokça örneğin yer aldığı kılavuzlar hazırlanabilir.

Kaynakça

- Alıcı, D. (2011). Öğrenci performansının değerlendirilmesinde kullanılan diğer ölçme araç ve yöntemleri. S. Tekindal (Ed.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (3. Basım) içinde (s. 127-168). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Anıl, D. ve Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 44-61.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2015). *Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri öğretmen el kitabı*. (7. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Baki, A. ve Birgin, O. (2002). *Matematik eğitiminde alternatif bir değerlendirme olarak bireysel gelişim dosyası uygulaması. V. ulusal fen bilimleri ve matematik eğitimi kongresi, bildiri kitabı, II*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (21. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çetinkaya, S. ve Duran, A. (2011, 5-7 Mayıs). Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasında sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler: Hatay ili örneği. 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu'nda sunuldu, Sivas.
- Demir, M. (2015). *Türkiye ve ABD'de ilkökul 4. sınıf matematik dersi öğretim programında kullanılan alternatif değerlendirme yöntemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Duban, N. ve Küçükıylmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. (1. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gömleksiz, M. N., Yıldırım, F. ve Yetkiner, A. (2011). Hayat bilgisi dersinde alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 823-840.

- Güneş, T., Dilek, N. Ő., Hoplan, M., Őelikođlu, M. ve Demir, E. S. (2010, 11-13 Kasım). Öğretmenlerin alternatif değerlendirme konusundaki görüşleri ve yaptıkları uygulamalar. International Conference on New Trends in Education and Their Implications Sempozyumunda sunuldu, Antalya.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2003). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kilmen, S. (2017). Ölçme ve değerlendirmede temel kavramlar. R.N. Demirtaşlı (Ed.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (4. Baskı) içinde (s. 25-55). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D. ve Karakaya, İ. (2014). *Performansa ve portfolyaya dayalı durum belirleme*. (4.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- MEB. (2017). Türkçe dersi programı (ilkokul ve ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8.sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2018). Türkçe dersi programı (ilkokul ve ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8.sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2019). Türkçe dersi programı (ilkokul ve ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8.sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2005). İlköğretim Türkçe dersi (6,7,8. Sınıflar) öğretim programı. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Sefer, G. D. (2006). *Matematik dersinde problem çözme becerilerinin dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sidekli, S. ve Altıntaş, S. (2018). Ölçme ve değerlendirme. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.). *Özel öğretim yöntemleri (Cilt-1)* içinde (s. 285-326). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şimşek, N. (2011). Sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması: nitel bir çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 149-168.